

RE-FORMATIO

5. årgang nr. 1.

Fasten 1962.

Ligne Gud som hans elskede børn.

Fastetiden er efter gammel sædvane en tid til selvfor-nægtelse, til kamp mod Djævelen og vort eget syndige kød - en tid til askese. Og i de tider, vi lever i, hvor in-gen lægger bånd på sig selv, men hvor alle hæmningsløst vil nyde alle livets goder, vil en faste sikkert være gavnlig.

Men det skal dog understreges, at fastetiden skal ikke være negativt præget ud fra tanken om, hvad man skal gi-ve afkald på, men positivt præget, optaget af at få no-get godt til at gro frem.

Det er jo ikke nok at rykke synden op, hvis der ikke plantes dyder i stedet for. Det er ikke nok at uddrive dæmoner, for er huset tomt, fejet og prydet, så vil der rykke syv endnu værre dæmoner ind. Det er ikke nok, at gartneren kan møde med en hel trillebør fuld af oprykket ukrudt. Havens ejer vil dog være mere tilfreds ved blot at se en kurv fuld af fine havesager.

Vi må lære at bede med Kingo: "Vi sukke alle hjertelig og udi troen sige med hjertens bøn enhver for sig: O, Je-sus, lad os stige ved dåbens kraft i dyder frem, og før os så ved troen hjem til dig i ærens rige" (Slbg. 397 v2) - Som den ægte lutherske kristen, han var, vidste han noget om den kraft, som er gemt i vore sakramenter, så

vi ved at bruge dem vokser i et helligt liv.

Og den dyd, som skal fremelskes altid, men ikke mindst i fastetiden, er kærlighed. Djærvt og klart hører vi på 3. søndag i fasten Paulus, der skriver til byen Efesus til de tidligere hedninger, der nu er blevet døbt og konfirmeret (beseglet 1,13): "I skal derfor ligne Gud som hans elskede børn og vandre i kærlighed". Det er det nye liv, der nu skal begynde for dem: I dåben er de blevet optaget i Guds familie, som det hedder i de gamle kollekter. De er blevet Guds elskede børn, og mellem børn og deres fader bør der være familielighed. Er Gud kærlighed, så må hans børn også vandre i kærlighed. Mindre kan ikke gøre det. Vi skal være Guds-efterlignere, små, syndige, dødelige mennesker som kopier af Gud.

Om dette har Grundtvig en meget stærk salme: "Jesus, at du blev min broder" (Slbg nr. 586). Udgangspunktet er her som hos Paulus, at "Kristus elskede os og gav sig selv hen for os som en offergave". Dette "himmelsk kærligheds vidunder" vil Grundtvig prøve at gengælde, men han ved, at han er en "arm synder", der ikke formår det. Og "gråd og faste, sang og bøn, det er kun en ringe løn". Naturligvis. Hvilken kvinde ville være tilfreds, om hendes kæreste er klærede, at han ikke kunne gengælde hendes kærlighed, selv om han så sagde det med gråd og den dybeste, ærligste anger. Sådan vil Gud heller ikke nøjes med vor anger. Han ønsker vor kærlighed. Og i modsætning til de mange, moderne næstekærligheds-prædikanter ved Grundtvig, at det første bud hedder ikke kærlighed til næsten, men til Gud: "Du skal elske Herren, din Gud, af hele dit hjerte". Og det er da ærlig talt heller ikke for meget forlangt.

Men nu lysner det for Grundtvig: Selv kan han ganske vist ikke elske Gud, som Gud har elsket ham. Men Jesus kom jo til jorden som min broder, "fødtes af en jordisk moder" og blev derved "podet ind i Adams køn". Ind i det træ, der kun har båret sure frugter, er nu podet en kvist af et ædelt frugttræ, så mit træ nu kan bære god frugt. Jesu fuldkomne kærlighed kan jeg tilegne mig som min egen. Derfor kan jeg også afvise budet om kærlighed. Det kommer ikke mig ved, det "sorterer" under min broder: "Aldrig mer jeg vil nu tænke på, hvad selv jeg gøre kan". Kærlighedsbudet er ikke en ordre til mig, men en forjættelse om, hvad Jesus vil gøre i mig. Det er ikke en lov, men et evangelium, takket være inkarnationens trøsterige budskab.

Kærlighedsbudet opfylder jeg derfor ikke ved at tage mig sammen, men ved at Kristus tager bolig i mig. Han er vin-

træet, vi er grenene, skilt fra ham kan vi intet gøre, men bliver vi i ham, skal vi bære megen frugt, Kristus-frugt.

Men det sande vintræ møder vi ved nadverbordet, hvor du "daler med din kærlighed til mit hjerte ydmygt ned, så din kærlighed derinde jeg som min kan forefinde". Ved nadverbordet, hvor du med dit ord "giver mig dit eget kød og blod", der bliver jeg en gren på livets træ og kommer derved til at bære frugter, nemlig kærlighed: "Alle Åndens frugter må skabes for din skyld derpå, i dem alle som i Eden vokser, modnes kærligheden".

Den russiske forfatter Gogol har skrevet om den russiske gudstjeneste: "Den guddommelige liturgi" (Theologisk Oratoriums forlag 1959). Han slutter med følgende conclusion:

"Den guddommelige liturgis indvirkning på sjælen er ganske overordentlig. Når den troende forlader Gudshuset, hvor han har deltaget i det guddommelige måltid, vil han i alle mennesker se sine brødre. Når han tænker på den daglige gerning, det være sig i tjenesten, i sit hjem eller andetsteds, så vil han i sin sjæl finde Gudsmenneskots (Kristi) høje forbillede i omgangen med andre mennesker og han vil bevare det i sit hjerte. Uvilkårlig vil han blive mere venlig og forstående over for sine underordnede. Står han i en andens tjeneste, vil han adlyde sin foresatte, som var det Gud Herren selv, villigt og kærligt. Det er derfor nødvendigt for enhver, der ønsker at nå videre i sin endelige udvikling, så ofte som muligt at deltage i den guddommelige liturgi. Enhver der vil styrkes i kærlighed, må så ofte som muligt deltage i dette kærlighedsmåltid".

Løsningen på, hvorledes vi kommer til at ligne Gud, hedder derfor ikke: Du skal tage dig sammen, men:

Der læses messe på søndag kl. 10 i din sognekirke.

Tage Lunn.

Til Læsere.

RE-FORMATIO går nu ind i en ny årgang, den femte.

Derfor tillader vi os at

vedlægge et girokort, hvorpå abonnementsprisen for 1962 kan indbetales. Trods prisstigninger er prisen stadig 8 kr (studerende dog 6 kr.), men da den højerkirkelige bevægelse stadig breder sig og står overfor nye opgaver, kan girokortet udmærket anvendes også til gaver til den højerkirkelige bevægelse. Der er lavvande i kassen i øjeblikket, så snarlige indbetalinger vil være kærkomne. Redaktionen.

MELLEM NEW DELHI OG DET ANDET VATICANERKONCIL.

Verdenskirkerådets tredie generalforsamling i New Delhi sidste år i november-december og den romersk-katholske kirkes 21. "økumeniske" koncil, Det andet Vaticanerkoncil, som skal begynde den 11. oktober i år, rummer begge mange ukendte faktorer. Selv om det første af disse møder alle rene har fundet sted, er det endnu for tidligt at danne sig nogen mening om dets betydning. Det afhænger jo i høj grad af, hvornår og hvordan de beslutninger, som blev vedtaget, føres ud i dagliglivets praksis i de enkelte medlemsskirker. Det andet Vaticanerkoncil befinder sig jo endnu på forberedelsernes stadium. Vi ved en hel del om disse forberedelser og om de emner, som kan forventes at ville blive behandlet på selve konciliets. Vi ved at ti kommissioner og tre sekretariater (heriblandt sekretariatet til fremme af de kristnes enhed) i øjeblikket arbejder på højtryk for at bearbejde det store materiale, som den første forberedende kommission (Commissio Antepreparatoria) har samlet, og som foreligger trykt i 15 store bind på til sammen næsten 10.000 sider. Efterhånden som kommissionerne har færdigbehandlet de enkelte spørgsmål og udkrystalliseret dem i de såkaldte "schemata" (d.v.s. forslag til koncilsbeslutninger), sendes de til en sidste behandling i den øverste kommission, centralkommissionen, som prøver dem for derefter at forelægge dem for paven, der personligt afgør, hvilke spørgsmål, som skal forelægges de ca. 3.000 biskopper, som skal udgøre "koncilets fædre". Da det imidlertid står koncilet frit at afvise de forelagte spørgsmål, og da koncilsbeslutningerne efter koncilets afslutning alligevel skal godkendes af paven i hans egenskab af øverste læremyndighed i kirken, så turde det være klart, at man på indeværende tidspunkt bør udtale sig med alt muligt forbehold.

Spørgsmål til os.

Alligevel kunne der måske være grund til at drage et par af de spørgsmål frem, som ganske naturligt melder sig for os, der for tiden befinder os mellem de to store kirkesamfund. Man har jo nemlig ofte det indtryk, at vi i den danske kirke interesserer os alt for lidt for det, som foregår uden for vort lands og vor kirkes grænser, og derfor også alt for ofte bevæger os i en problemstilling, som vo-

re brødre i andre kirker forlængst har forladt. Dette kommer f.eks. tydeligt til udtryk i visse af de referater, som dr. theol. Kaj Baagø sendte hjem til Kristeligt Dagblad fra New Delhi.

Kirkens "spor".

Som bekendt blev flere af de store ortodokse kirker bag "jernetæppet" optaget i Verdenskirkerådet ved mødet i New Delhi. Mange er tilbøjelige til at se dette som et politisk skaktræk fra den østlige verden. Men det er efter min opfattelse en eensidig fortolkning af denne begivenhed. Dens betydning er i første omgang teologisk og kirkelig. Disse kirkers optagelse betyder uden tvivl en styrkelse af det "katholske", det kirkelige element i rådet. Men samtidig åbnedes der jo adgang for nogle små sydlige amerikanske pinsemissionsmenigheder. Dette betyder, at Verdenskirkerådet er blevet "bredere", men samtidigt, at spændingen mellem "venstre" og "højre" fløj i rådet er vokset betydeligt. Endelig kunne det også se ud til, at det anti-romerske element vil gøre sig mere gældende i fremtiden, idet de nyoptagne ortodokse kirker - især naturligvis den russiske - repræsenterer en holdning, som tager skarpt afstand fra den romerske katolicisme både politisk og religiøst.

De lutherske står nærmest Rom.

Midt i denne spænding står den lutherske kirke. Den er jo ikke uden videre at betragte som en enhed. Men den har dog sit særpræg, og den har navnlig en teologisk tradition, som flere af de andre kirker stiller forventninger til. Derfor er det nødvendigt, at vi begynder at overveje visse spørgsmål, som uvilkårligt melder sig for os som medlemmer af Verdenskirkerådet og som den kirke, der af historiske grunde er nærmest til at gå ind i et opgør med den romerske katolicisme - også sådan som den vil komme til udtryk på det kommende koncil.

Hvor er kirken?

Det første og væsentligste spørgsmål er dette: Hvor er kirken? Verdenskirkerådet har jo hidtil været det store rummelige forum, hvor alle meninger kunne mødes og brydes - men kan det blive ved at være det? Verdenskirkerådet vil og kan ikke være en kirke eller super-kirke, men vi må alligevel spørge om det i sit arbejde er på vej mod den kirke, som er een, hellig, katolsk og apostolsk, eller det bevæger sig mod en udvandet, halvt synkretistisk kristendom. Den nye basis-erklæring kunne tyde på en ud-

vikling i positiv retning. Men der er også tegn på det modsatte.

Findes der kirke udenfor Rom?

Spørgsmålet om Vordenskirkerådets forhold til kirken, den ene hellige, katolske og apostolske kirke, tilspidser sig yderligere, når vi ser frem til det kommende koncil. Dets theologiske arbejde vil - efter forberedelserne at dømme først og fremmest få betydning for læren om kirken og embedet. F. eks. vil pavedømmets forhold til bispeembedet og spørgsmålet om den romersk-katolske kirkes grænser (om der findes "kirke" i den del af kristenheden, som ikke har nadverfællesskab med Rom) komme til behandling. Den gamle lære om kirkens "spor" (vestigiae ecclesiae) vil blive taget op til fornyet overvejelse.

For mange katolske kristne - og biskopper - eksisterer der kun tre "konfessioner": den katolske (som er den eneste sande kirke), den ortodokse (som anerkendes som kirke, selvom den mangler væsentlige dele af den sande tradition) og den protestantiske (som i deres øjne er ganske ukirkelig). Det må derfor bl.a. være vor opgave at arbejde for, at det må blive klart, at der også findes en "kirkelig protestantisme", d.v.s. en evangelisk kirke, som vil bygge på det fælleskirkelige fundament i skrift og tradition, i dåb og nadver. For en virkelig frugtbar samtale mellem den romersk-katolske kirke og den evangeliske kirke kan kun komme i stand, dersom vi gensidigt kan anerkende, at der findes "spor" af kirken hos vore brødre.

Konciliet.

Et andet spørgsmål, som møder os mellem New Delhi og det andet Vaticanerkoncil er konciliet og dets plads i kirken. Luther selv beskæftigede sig meget med dette spørgsmål og skrev i 1539 sit skrift "Om koncilerne og kirken". Og spørgsmålet optog også den lutherske ortodoksi. Siden kom det til at stå i skyggen, simpelthen fordi det ikke længere var aktuelt, da der ikke blev afholdt noget koncil mellem Tridentinerkonciliet i 16. årh. og det første Vaticanerkoncil i 1869-70. Nu er spørgsmålet blevet rejst påny af pave Johannes XXIII, idet han ved mange lejligheder har givet udtryk for, at det var hans ønske, at også ikke-katolske kristne skulle tage del i det kommende koncil.

Også ikke-katolske deltagere.

Ifølge de oplysninger, som foreligger i øjeblikket, vil der blive inviteret ikke-katolske observatører til det kommende koncil. Og der blev da også naturligt nok nedsat

en kommission under Faith and Order i New Delhi, som skal studere de oldkirkelige konciler.

Det er ikke her stedet at gå nærmere ind på, hvad et koncil er. Men vi er mange katolske, ortodokse og evangeliske kristne, som håber og beder om, at New Delhi, det andet Vaticanerkoncil - og de ortodokse biskoppers kommende synode (til hvilken et forberedende møde holdtes på Rhodos sidste efterår) må blive skridt på vejen mod et kommende virkeligt økumenisk koncil, som kan blive hele kristenhedens unionskoncil.

Målet: et virkeligt økumenisk unionskoncil.

Et sådant koncil vil i sandhed blive et vovestykke, ja, det vil blive noget absolut nyt i kirkens historie. For alle tidligere såkaldt økumeniske konciler har jo været kirkeforsamlinger, som repræsenterede den eneste sande kirke, og hvis pligt det var at fordømme "de andre" som kættere. Det fremtidige koncil vil derimod blive en forsamling af kristne, som under den Helligånds vejledning mødes for at genfinde den enhed, som vi mistede på grund af vore og vore forfædres synder. Derfor vil vejen til dette økumeniske koncil være en bodens vej.

Personligt tror jeg ikke, at et sådant koncil vil kunne virkeliggøres, før kirken er i den yderste nød, og der ikke længere er tid eller kræfter til at strides om alle udenværkerne. I den situation må hele den kristne kirke bekende sin tro - især troen på kirkens enhed. Men den må også fordømme. For verden har sine falske lærdomme, som den vil prøve at pådutte kirken. Og midt i kirken er Satan på færde for at fremkalde nye splittelser og derved fordærve Evangeliet.

Genforeningens time.

Det er dette koncil vi skal arbejde frem imod og bede for. Men så må vi også være med til undervejs at bede for og følge alle de anstrengelser, som vore kristne brødre gør for at berede deres kirke til at være med, når Gud lader genforeningens time slå. "Oh, hvilken glæde, hvilken frugtbarhed - også på det sociale og borgerlige område - kan man ikke vente i hele verden, når den religiøse fred bliver genoprettet, når den kristne familie atter er samlet til eet" (Johannes XXIII).

Gerhard Pedersen.

Beder DE dagligt for kirkens enhed ?

KIRKENS GENMÆLE

til FOLKEKIRKEN.

Da Grundtvig i året 1825 skrev "Kirkens Gienmæle", havde han den gode ydre anledning i professor Clausens nysudkomne bog om catholicismen og protestantismen.

Det vil altid være det normale, at kirken kun tager til gienmæle i en konkret situation, nemlig når den står over for en klar fornægtelse. Det er nemlig ikke kirkens sag at protestere, men "at tro og bekende til dagens ende". Kirken protesterer kun nødtvungent, når den provokeres dertil af verdens og frafaldets fornægtelse.

I dag har vi ikke en tilsvarende konkret situation som i 1825, og hvis kirken protesterer uden en klar og bestemt adresse, er dens protest med rette virkningsløs og i virkeligheden ikke kirkens. Der har været konkrete situationer i de senere år, og kirkens gienmæle har også lydt om end uden synderlige synlige resultater. Og netop dette, at vi lever i entid, hvor der kævles og polemiseres så meget, uden at kirkens bekendende tro og kætteriets fornægtelse alligevel mødes, det er vores situation. Det er billigt at udtale sig i vor tid, for ingen kræver nogen til ansvar.

Det er vor øjeblikkelige og konkrete situation, at den danske folkekirke officielt ikke kan eller vil vælge. Den danske folkekirke kan godt bestå som den hellige, almindelige kirke på disse breddegrader, selvom den er i rasende forfald og fuld af indre svaghed og brøst. Men den kan ikke være til som den hellige, almindelige kirke hos os, hvis den er til i kraft af dens forfald og indre. Hvis folkekirken ikke kan bestå, i fald den tog sig for at redegøre for, hvad der er kirkens væsen og handlede derefter, så må den ikke bestå med navn af kristen kirke til vildledelse af dem, der tror og ønsker sig hjemme i den eneste sande kirke.

Da vor Herre Jesus var til forhør hos Pilatus, var det, Han sagde: "Mit rige er ikke af denne verden". Her er det sagt, det, som altid har været og vil være kirkens hemmelighed, at den er et rige, som ikke er af denne verden, men som i og med Guds komme til verden i Jesus Kristus, er i denne verden. Og det er kirkens spørgsmål til folkekirken: Er du af denne verden? Hvordan vil du så tage dig ud,

hvordan vil din stilling i folket være, hvis alt det, som er af denne verden forsvandt fra dig? Er det af frygt for svarene af sådanne spørgsmål, du ikke tør tale forpligtende både for dig selv og dine børn?

Det er en meget nærliggende mulighed - og mange religiøse sammenslutninger har virkelig gjort det - at et rige af denne verden giver sig til at imitere kirken til ydre forveksling, fordi det mener at have fordel deraf, og dette religiøse samfund bliver dog aldrig kirke, fordi det er og bliver af denne verden. Hvis den danske folkekirke er Guds rige iblandt os, så må det, der ahr skabt den, og det, der opretholder den, være en ubrudt række af lydighedshandlinger, som kan føres tilbage til Kristi egen lydighed mod sin Fader.

Guds rige, hans kirke, kan aldrig opstå eller opretholdes ved nok så megen sammenbragt og samorganiseret velvilje, eller ved behjertede borgernes omsorg for, at der skaffes gode kår for de religiøse elementers frie udfoldelse i et folk. Guds kirke vil gerne takke verden for gode ydre kår, men den vil aldrig komme til at skylde disse gode kår og denne verdens velvilje sin eksistens. Og i det lange løb vil den aldrig kunne bevare de gode ydre kår uden at sælge sin sjæl.

Det er ikke til at sige, hvor folkekirken står i dag. Det er dens nød, og det er vores anfægtelse. Og vi får den ikke til at vælge ved at forelægge den noget skriftligt memorandum eller ultimatum. Vi får den kun til at vælge, ved at vi selv er kirke med alt, hvad det indebærer. Hvis viner tilstrækkeligt mange, der gør det, så vil den enten genfinde sig selv i os, og sin brudgom, eller den vil deltage i verdens had og forfølgelse.

Kirken er aldrig blevet genrejst, fordi folk med ordens sans har påpeget dette eller hint rod, eller fordi folk med sans for andres svagheder og naragtigheder har hængt disse ud. Kirken er kun blevet genrejst, hvor og når folk i genkærlighed til Gud har ofret mere tid, flere penge og mere blod, end verden har fundet rimeligt og forsvarligt.

Så må vi nok se at komme i gang alle sammen, samlet og hver for sig. De, der mener, at det private skriftemål er en god ting, må tage sig sammen og bruge det, og ikke være med til at bakke op om det kætteri, at syndernes forladelse er noget, man kan tænke sig til ved blot at tænke rigtigt om den. De præster, der takker Gud for deres sognefred, må nok spørge sig selv, om det er Gud, de skal

takke, eller det er dem selv, fordi de har forholdt deres menighed en klar tale om, hvad den skal tro og gøre. De, der har det godt økonomisk - og det er de fleste af os - må se at få betalt en større part af vor tiende. De, der synes, de bliver misforstået af både venner og fjender, må hellere aflægge selvmedlidenheden og tænke på, at det kun er begyndelsen til trængslerne.

Alle skal vi vandre i hellighed og retfærdighed med jublende glæde.

Poul Exner.

G U D S T J E N E S T E N S   S A L M E R

(Fortsat fra sidste nummer).

Salmen før prædiken behøver ikke absolut, som det er skik i dag, at være temmelig lang. Hvorfor skal prædiken skilles så meget fra teksternes oplæsning? Her er der plads først og fremmest til en Helligåndssalme eller en salme om ordet. Den omtalte tyske liturgi angiver blot, at her kan synges en salme med bøn om, at høre ordet ret. Man kan udmarkere en gang om måneden synges "Ånd over ånder" for at slå fast for menigheden, og for præsten: Det skal vi bede om. Med bøn om Helligånden skal prædiken holdes og med den bøn skal den høres. Måske er det ligefrem gavnligt en tid at være så radikal. Men ellers er udvalget jo slet ikke lille.

4) Salmen efter prædiken har ofte navn efter det led i gudstjenesten, der nu følger: offerteriet. I den nye tyske luthorske messe kaldes dette led "takoffer". Meningen er den samme. Det er på dette sted i gudstjenesten, at menighedens offergaver indsamles. I næsten alle jords kirker sker det på dette sted, og ofte sker det end i danske kirker. Men hvad er det ellers menigheden skal gøre nu? Hvad er dens liturgi d.v.s. dens tjeneste nu? Det er jo dette, der er meningen med disse forsøg, at hjælpe menigheden til at øve sin præstelige tjeneste i gudstjenesten. Menighedens aktivitet er jo en hovedsag ved al højkirkelighed. I indgangssalmen er der noget bestemt, den skal gøre - i den anden salme skal den råbe halleluja for Gud - i den tredje salme bede om Helligånden. Men hvad nu?

F O R S L A G   T I L   S A L M E V A L G

	Introitus	Graduale	Prædik.sal.	Offertorium	Communio	Udga. gssalme
6. s. e. H3k.	149	1	356	21	425v8-10	342
Septuagesima	305(642)	55(574, 435)	146	323	279v6-- 7	325
Sexagesima	370	55	348	133	-	441 (575)
Fastelavn	339	55	604	586	-	414
1. s. i fasten	554	49 (178)	226	449 (572)	167v7- 9	574 (559)
2. -	340	49 (179)	295	138 (551)	-	567 (181)
3. -	29(519)49 (181)		296(132)	493 (343v1-4)	-	177
Midfaste	30(42) 49 (48)		255	610 (496)	-	179
Mariae bebud.	24(89) 411v2 87, 1-3		396	63	87v2 296	106 592, 112, 45
Palmesøndag	150	48 (173)	182	72(165)	167v7- 9	178
Skærtorsdag	152	48 (173)	277(255)	417(425)	-	416 (172)
Langfredag ⁺	168		166(171)	167(165)		184 (183)

⁺) P. gr. af Kristi død fejres nadverens glædesfest, messen, ikke Langfredag. Forslag: orgelet spiller ikke introitus og postludium. Mellem de første to salmer læsninger fra G.T. Efter 2. salme lidelseshistorien + eventuel prædiken. Efter tredje salme: litaniet + kollekt og velsignelse. Ligeledes er alterlysene slukket.

Jo, nu skal menigheden "ofre" sig til Gud - give sig i Guds vold. Offer af pengegaver er symbol på denne overgivelse af os selv. Det må være svaret på prædikenen, ja, på hele den "ordets tjeneste", der hidtil er foregået. Vi siger ja til Guds ord. Vi omvender os igen til Gud. Salmen skal føre over i altergangen ikke ved absolut at handle om nadveren, men ved at udtrykke denne overgivelse af os selv til Gud, der må ligge i at gå til alters. Gudstjenesten er ifølge urkirken (og reformatorerne) takoffer. Alt må forstås under det synspunkt: lovsangen, bekendelsen, bønner. Men det kulminerer i vor overgivelse af os selv til Gud. Det er altid det egentlige i takken, at vi skal give os selv. - Der er masser af gode salmer, der udtrykker dette. Her kan de mere subjektive salmer benyttes. En række af disse salmer kan efterhånden føles som bare ord, hvis ikke de fortsætter af handlingen: at gå til Herrens bord. Her kan man nemlig gøre det, man sang om.

5) Communionssalmen er en tak for det modtagne sakramente og en bøn om, at nadverens nåde må øve sin gerning i os til frelse. Salmen kan enten påbegyndes under uddelingen eller synges straks efter uddelingens afslutning. Den samme salme kan anvendes i en bestemt tid af kirkeåret.

6) Slutningssalmen har vel ikke den samme klarhed over sig som de øvrige salme-led. Den behøver slet ikke at være så kort. Vi må gerne have tid til "at frydes ved pagten nu hjerte og mund", som det hedder i en dejlig salme til det te sted. Så ofte som muligt må salmen også tale om den tjeneste i hverdagen, vi sendes ud til fra hver eneste messe.

Poul Ulddal.

L E S T :
=====

Professor dr. theol. K.E. Løgstrup: Kunst og Etik.
Gyldendal. 280 sider. kr. 16,75.

Denne bog, der rummer en række etiske afhandlinger, byggede på forelæsninger, radioforedrag m.m., fortjener at læses med største interesse - ikke mindst i kredse, der ønsker kirkelig fornyelse.

Med sit forsøg på at fremstille Jesu etiske forkyndelse rent humanitært i "Den etiske fordring" er det lykkedes for Løgstrup at råbe intellektuelle kirkefremmede kredse op. - I "Kunst og etik" er grundsynspunktet det samme. Her bliver det klart udfoldet i en række gode enkeltanalyser.

I første afsnit, hvis overskrift er anvendt som titel for hele bogen, slås det tema fast, som under forskellige synsvinkler belyses i alle afhandlingerne, nemlig respekt for tingen og sagen i sig selv. - I en tid, hvor etik i forkyndelsen ofte bliver reduceret til det store kærlighedsbud, og dette igen til sidste halvdel af sig selv - idet kærlighed til Gud gøres identisk med kærlighed til næsten, er det velgørende at se kunstnerens ansvar over for kunstværket i sig selv hævdet. - Man mindes de gamle kunstnere, der ved kirkebygning arbejdede lige så samvittighedsfuldt der, hvor deres arbejde aldrig skulle ses af mennesker, som andetsteds i bevidstheden om at arbejde for Guds ansigt og til Guds ære. De retfærdiggøres næsten gennem Løgstrups-rent humane-analyse.

Det udmærkede afsnit om blufærdighed, der rummer gode og dybtgående, men igen rent humane overvejelser om samliv før ægteskab og ikke mindst om "formløshedens tyranni", skal nævnes, fordi der (s. 97-101) findes den sagligst tænkelige og dog mest sønderlæmmende kritik af Mykles "Den røde Rubin", idet Mykle afsløres som kultursnob, for hvem "det er pigernes kulturniveau, der gør skellet mellem promiskuitet og kærlighed". Interessant er også her de overvejelser, hvormed Løgstrup legitimerer, at han identificerer Mykle med hans bogs slette hovedperson: "Hvis romanpersonen er ond, lastefuld... uden at forfatteren har opdaget det, så må forfatteren finde sig i at blive identificeret med sin hovedperson".

I afsnittet "Kirke og folk" genfindes hovedmotivet: Forpligtelsen over for sagen i sig selv. Det fremhæves, at for at der kan bestå et ret forhold mellem kirke og folk, må kirken først og fremmest "tro sit eget vidnesbyrd". Hvis kirken nærer større interesse for folkets reaktion på forkyndelsen end for, at denne er sand, kan det tyde på, at man på engang er troløs mod Evangeliet og har distanceret sig fra folket: "En betingelse for et ret vendt forhold mellem kirke og folk er det, at kirken er klar over, at den ikke skal være Gud for folket" (s. 206), og lidt senere: "At ville være Gud for folket er kirkens måde at nære mistro til sit eget budskab på". Her siger Løgstrup noget, som i en optimistisk folkekirkeligheds tid er værd at lægge sig på sinde. Desværre siges det på en ensidig måde, der insinuerer, at al reklame og agitation er udtryk for magtvilje (s. 207). Det kunne jo også være udsprunget af ønsket om at åbne folks øjne for synds og døds alvor og Evangeliets trøst.

Det kan ikke undre, at Løgstrup udfra bogens hovedtanke må

gøre op med den eksistentialistiske teologi, hvis besnærende, men uholdbare antagelser skånselsløst afsløres i et særligt afsnit. Navnlige bekæmpes denne retnings mange falske alternativer, f.eks. dette, at sontringen mellom forkyndelse og forståelse fremhæves så ensidigt, at den kendsgerning, at forkyndelse impliserer forståelse, ikke kommer til sin rett.

De sidste 50 sider "Replik" er anvendt til at svare dem, der ahr angrebet "Den etiske fordring". Herved tjener "Kunst og etik" til at kaste lys over meningen med dette geniale, men ikke just entydige værk. Bl.a. gøres det klart for den vantro humanisme og den (undertiden) menneskefjendske pietisme og barthianisme, at Løgstrups brug af begrebet "rent human" ikke ganske svarer til troende og vantro positivisters anvendelse af disse ord. Løgstrup er heller ikke bange for at drive ontologi (afsnittet om tillid og mistillid).

Læsningen af "Replik", der indeholder adskilligt brandstof, vil neppe lade læseren tilbage i ligegyldighed, derimod mangel læser i modsigelse. Derfra vil jeg også tage mit udgangspunkt for nogle indvendinger mod professor Løgstrups principielle synspunkter i næste nummer. Derfor endnu kun dette: Det er godt, at der arbejdes på ren human basis med etiske problemer. Og det er udmærket, at teologer deltager i dette arbejde og ikke af Aabenbaringen tager anledning til at unddrage sig et stykke sagligt tankearbejde af ren human art. - Derimod svigter kirken sit kald til at være jordens salt, hvis den ikke er i stand til - også på det etiske område - at bringe noget nyt, inspireret og oplyst, som den er, af Gud Helligånd og Guds Ord.

H.O.E. Okkels.

Johan Exner og Helge Finsen: Kirken i landskabet, Gyldendal.

Da jeg også anmelder til et andet blad, er jeg ikke klar over, om det er til anmeldelse i Re-formatio, at jeg har fået denne smukke bog tilsendt. Men jeg vil da med glæde omtale den. Det er som afslutning på provst Evners store bedrift: fredningen af danske kirkers omgivelser, at denne bog er udsendt. Provsten gør selv rede for denne store aktions udførelse i et afsnit af bogen. Men vigtigere er dog det monument, der rejses over dette værk gennem en lang række pragtfuldt fotograferede billeder af danske kirker i landskabet. Endelig indeholder bogen en oversigt over den

kirkelige kunst på ca. 70 sider. Det er strålende gjort, forekommer det mig. Efter at have haft kirkelig kunst som et speciale på universitetet er det meget forfriskende at læse denne oversigt, som arkitekt Helge Finsen er mester for. Han skriver festligt og røber megen viden. Under læsningen tænker man ikke sjældent både på Martin A. Hansen og Palle Laurings måde at fortælle på.

Poul Ulsdal.

NORSK PRÆST

ser på dansk kirkeliv.

Redaksjonen av Re-formatio har bedt meg skrive litt om mine inntrykk av dansk kirkeliv fra min reise i Danmark siste vår. Men det er en vanskelig oppgave, for inntrykkene er så mangfoldige. Dessuten ble jeg mottatt over alt av så stor elskverdighet at enhver form for kritikk måtte forstumme. Ved de deilige frokostbord følte jeg fellesskap med alle kirkelige retninger, for maten var den samme. Men tenker jeg nærmere etter, må jeg innrømme

at alt det øvrige var visst mye forskjellig.

Nå er det gått over et halvt år siden jeg avsluttet reisen, og inntrykkene begynner derfor å komme litt på avstand - og på den annen side har jeg ikke maktet å ta opp til virkelig gjennomarbeidelse de notater jeg gjorde. Derfor blir de betraktninger jeg her kommer med meget overfladiske.

- - Jeg hadde møtt sterke uttrykk for kritikk av tidehverv på forhånd. Det første jeg gjorde i København var å gå og høre pastor Olesen-Larsen i Esajaskirken. Jeg må si jeg lyttet med stor interesse til det han hadde å si. Senere hørte jeg forskjellig annet av tidehvervsk oppskrift. Og jeg kan nå godt tenke meg at det gikk an å bli dratt med i den bevegelsen. Men det måtte da skje ved at en valgte tidehverv, og samtidig sa farvel til det man tidligere hadde trodd på. Eller rettere sagt at en valgte fortsatt å tro på en del av det en tidligere trodde, samtidig som en avviste enda mer. I praksis måtte det vel i alle

fall bli en ny tro.

Jeg innrømmer at det er noe sterkt dragende i den eksistensialistisk-tidohvervske kristendomstolkning. Det som likevel setter en absolutt uoverskridelig grense mot den - ne retning er for mig mitt bibelsyn. Jeg må bøye meg for hele bibelen, og da hjelper det ikke om et annet syn er aldrig så "evangelisk". Muligens føles det jeg her sier som en urettferdighet mot dem det gjelder, men her er det jo snakk om mitt personlige inntrykk.

Vender en seg så til den annen ytterlighet i dansk kirkeliv, Re-formatio-katolikkerne, blir bildet nokså forandret. Men jeg kunne nok ikke være helt med overalt her heller. Særlig måtte jeg stusse, dersom en prest tilsynelatende uten noen vanskelighet kunne overta det romerske syn uten videre på en rekke punkter. At en kan bli romersk katolsk i sitt syn er en sak, noe ganske annet er det dersom denne prosess synes å bli selvfølgelig og lettvinnt. Nå kjenner jo ikke jeg til de kamper høykirkelige prester på forhånd har gjennomkjempet. Men jeg fikk i alle fall personlig mest tiltro til de høykirkelige som forsatt gav inntrykk av å leve i en indre spenning og kamp med problemene.

1. påskedag feiret jeg i Virring. Det var noe betagende ved høymessen der. Solvsagt er sognoprest Barsøes høymes - se en fantastisk ekstremitet fra tradisjonell kirkelig synspunkt. Men det virket ekte. Derfor var det en stor opplevelse.

Hvis man maktet å rive seg løs fra dragsuget fra tide - hverv, måtte en nok klamre seg fast til en eller annen form for høykirkelighet for å kunne være prest i Danmark. Jeg er bare ikke helt sikker på at Re-formatio er den rette form i ett og alt.

Nå skulle vel jeg som nordmann passe inn i Indere Mission - og sant og si er det nok der jeg slik uten videre kunne plasseres mest smertefritt. Likevel tok jeg ikke mye kontakt med slike miljøer. Missionskristendom behøver en ikke å reise til Danmark for å studere. (En annen sak er at det er ytterst lite missionsfolk her i mitt prestegjeld - her er det enten kirkelig likegyldighet eller baptisme).

Jeg var også interessert i hvordan Grundtvigianismen arter seg idag. Jeg synes at deres omsorg for fellesskapet i menigheten er noe meget verdifullt. Og jeg undrer meg om der ikke var momenter herfra i Ussings iver for menighets - samfunnene? - Imidlertid synes jeg at denne felleskaps -

tanken skulle utstrekkes til å gjelde kirken som helhet. Og da kan jeg ikke annet enn forskrekkes over den grundtvigske tale om Den Danske Kirke som en borgerlig innretning.

Men i alle fall er denne kirke en vellordnet innretning "borgerlig" sett. Jeg tenker da på de ytterst velholdte prestegårder. Det var en fryd å se den standard man der kunne finne. Likeså er jo kirkerne i skjønneste stand over alt. Det imponerte. Norske kirker og prestegårder holder ikke mål med de danske. Men i den senere tid er mye uttrett i vår kirke på disse områdene. Så vi kommer oss her også.

Det er desværre meget sjelden å treffe andre prester her - avstandene blir for store. Bortsett fra sognopresten som bor 30 km. herfra, er prostens min nærmeste naboprest. Han bor 100 km. herfra. Dessuten er det to bilferger på vegen, og det blir derfor en tungtvint reise.

Men desto større er gleden over alle de kjære kolleger og deres familier jeg fikk møte i Danmark. Og alle ble meg like kjær, enten de var av den ene eller den annen retning.

Og så kan dere jo tenke på oss prester i Nord-Norge, som iblandt er alene i pastorat på opp til 7-8000 mennesker med både 4 og 5 kirker for den ene presten. Dertil kommer jo så avstandene. Ofte er kirkelivet nokså utdødd i slike store prestegjeld. Og det gjør at det er enda vanskeligere å få opprettet nye embeter. Folk synes at kirkelivet er netopp slik som det bør være, og når det hos oss er de borgerlige kommunestyrer som bevilger pengene, kan en jo tenke hvordan det går. (Våre menighetsråd skal bare sette opp forslag til kirkebudsjett, og så er det kommunestyret som bevilger og bestemmer over det økonomiske.)

Men der kirkelivet er sterkt og friskt, blir bildet mye lysere.

Asbjørn Svartvasmo.
Kallskapellan. Andenes.

Kirkeligt initiativ

Maria-døtrene i Kollund (de blå søstre) har hidtil haft et kaldelokale, hvori de havde indrettet et kapel, hvor tidebønnerne er blevet sunget. Nu er søstrene kommet der - til, at de tror, at tiden er inde til at bygge en rigtig kirke (en lovsang kaldet de den). Kirken skal ligge for sig selv mellem klosterets andre bygninger, fri for alle de huslige forstyrrelser, der må være i et travlt moderhus,

åben og tilgængelig også for mennesker udefra,, som kommer for at være med til en eller to af tidebønnerne. Alt det skildrer Mariadøtrene i et brev til alle gode venner. Det hedder bl.a. i brevet (Re-formatios redaktion tillader sig at klippe):

Derfor skriver vi nu her at udtale en tanke, vi også tror, Gud har indgivet os: Lovsangen skal bygges på lån - ikke kun banklån- men lån hos vore venner. Derfor sender vi dette brev ud for at bede jer om, om I vil låne os penge til dette. Låne skulle være fra 50 kr. til 1000 kr., rentefrit - at tilbagebetale i løbet af 5 år.

Det forpligter os overfor jer. Men i det øjeblik vi skriver dette, kommer det til os, om det ikke også vil "forpligte" jer - til forberedelse for os og vort lovsangs - bygge. Vi tror og håber, at lovsangslivet skal loves sandt og stærkt og brede sig til mange - fjernt og nærså mange, mange drages ind i tilbedelse og bøn og der udfra til et liv videre i kærlighed - enten det loves her i et stille klosterliv eller ude i verden. I bliver så at sige levende aktier, der er de sten, der bygger, de levende sten vor fælles Herre taler om - både i bygningen af kapellet, i bøn og kærlighed.

Re-formatio anbefaler og tilskynder alle, som har set ordenslivets betydning for vor kirke, eller som er blevet begejstret af et ophold hos Mariasøstrene i Darmstadt, til at støtte dette arbejde, som nu er igang indenfor den danske folkekirke hos Maria-døtrene i Kollund.

Adresse: Maria-døtrene's congregation. Nordisk sambø, Kollund Sønderjylland. Giro 99251.

Højkirkelige præster i Aarhus stift er, som en frugt af kirkedagene i Ebeltoft, kommet sammen en gang om måneden i Riisskov kirke og præstegård. Vi har hver gang begyndt med messe. Derefter har vi behandlet vinterens emne: Det kirkelige embede, som er blevet belyst udfra Gamme og Ny Testamente, de apostoliske fædre og kirkofædrene. I foråret følger den orthodoxe og den romersk-katholske kirkeafdelings embedsopfattelse. Siden kommer turen til luthersk opfattelse og embedet i den danske kirke efter reformationen. Denne ret grundige gennemgang har givet deltagerne godt udbytte og styrket det broderlige sammenhold. To bøger har været udgangspunkter for drøftelserne: Lindroth: En bok om kyr-

kan s' ämbete. - Persson: Kyrkans ämbete som Kristusrepräsentation. Næste vinter forventes det, at vi går i gang med præstens praktiske gerning i sognet.

P.D.

K A L E J D O S K O P E T

Angående Dem, som har travlt med at henge højkirkeligheden ud for at takkes statsprotestantismens regenter og menige tilhængere klipper vi hos C A R L U L R I K :

..... Hønen, der i Grundtvigs berømte Psalme klukker for at værne om Kirken, er af en ædlere Race end den høne, der blot klukker for at hævde sig personligt inden for den danske Folke-Folkkirkes Hakkeorden.

Hør Hønen den klukker med Kluk og med Cloc og bejler med Flid til sin Herre og Kok: "Aa, er jeg da ikke fladfolkelig nok, Kluk, Kluk og Kluk, Cloc, Kluk, Kluk og Kluk, Cloc".

Mellem hellige kar og kirkebøger: (Kirkeindvielse i Rødding kirke, klip fra Jydske Tidende.)

.....efter at processionen havde båret de hellige kar og kirkebøgerne ind, indledte provst Steen Christiansen indvielseshøjtideligheden, og derefter talte biskop Dons Christensen om gudstjenesten som Guds tjeneste til os. Det bliver ofte misforstået, at det er os, der skal tjene Gud, men det magter vi slet ikke, og det er også det, vi møder i alle hedenske religioner.. Dons Christensen forrettede derefter indvielsesritualet.....

Man forstår på bispens ord, at salme nr. 311 næppe blev sunget ved den lejlighed. 2. vers lyder:

Du lod livets bække flyde
ned fra sandheds kildevæld,
du lod åget sønderbryde
og gav sandheds venner held:
Luther rustede du ud
og ved dette sendebud
tordned ind i nattens mørke:
Kommer, lærer Gud at dyrke.

Biskoppen må iøvrigt være en distrahit mand, siden han har glemt den første tekst, som læses ved kirkeindvielser:

Tjener Herren med glæde, kom for hans åsyn med jubel. Han skabte os, vi er hans, hans folk og den hjord, han vogter. Gå ind i hans porte med takkesang, med lovsange ind i hans forgårde, tak ham og lov hans navn. (Davids salme 100).

Der er brug for Deres penge til:

Økumeniske mindresøstre ved Søster Anna. Hellig kors kloster. Lem.

Maria-døtrenes Congregation. Nordisk sambo. Kollund Sønderjylland. Giro 99251. (se inde i bladet sidel7).

Hellig kors stiftelse (bygning af kirken på heden ved Lem) ved sognepræst H. Rabjerg. Tranum pr. Brovst. Giro 110999.

Den højkirkelige bevægelse og Re-formatio.

Kasserer sognepræst Per Dolmer. Laurbjerg.

Giro 110988.

DATOER -

De allerede nu skal bide mærke i.

- Nærmere programmer meddeles i påske-nummeret.-

Søndag d. 6. maj kirkestævne for alle i Riisskov, begyndende med højmesse kl 14.

Mandag d. 21. - onsdag d. 23. maj det årlige højkirkelige præstekonvent i Virring.

Lørdag d. 1. - mandag d. 3. september de årlige kirkodage, som i år agtes afholdt i og ved Bethlehemskirken nær radiohuset) i København. Hertil indbydes alle lægfolk og præster fra hele landet.

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke. I redaktionen sidder Urban Schrøder, Varnæs. Lund Pallesen, Lyngby Poul Ulsdal, Højls. Børge Riisgård, Rimsø pr. Voldby (ansvh.). Per Dolmer, Laurbjerg, ekspedition. Giro 110988. Pris 8 kr. (Studerende 6 kr.) Mindst 6 årlige numre.

2021

170
VOLDBY
RIMSØ

HR SOGNEPRÆST RIISGAARD